

великий обсяг інформації, який треба перевірити викладачеві, стає складніше контролювати виконання самостійних завдань. Тому зростає частота плагиату, використання допомоги штучного інтелекту, замовлення написання робіт. До того ж, недостатній контроль не стимулює внутрішню відповідальність. Здобувачі вищої освіти не завжди мають достатньо інформації про те, що вважається порушенням доброчесності, а викладачі не завжди послідовні у вимогах або закривають очі на порушення. До того, ж через страх провалитися, особливо ті, хто навчається з окупованих чи прифронтових територій, можуть звертатися по сторонню допомогу не з недоброчесності, а з відчаю.

Отже, виділений та проаналізований нами перелік проблем та викликів під час викладання психологічних дисциплін у ЗВО під час війни є невичерпним. Проте, це дає можливість їх виявлення і вчасного реагування та виділення шляхів їх вирішення в умовах сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Складановська М.Г. Психологічні проблеми студента та викладача в умовах воєнного стану. URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2022/07/Skladanovska-M.G.-Psychologichni-problemy-studenta-ta-vykladacha-v-umovah-voyennogo-stanu.pdf> (дата звернення: 07.04.2025).

2. Соколенко О.Л. Вища освіта крізь призму війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 7. С. 562-564.

Чорноус О.В. – к. філол.н., доцент
*Донецький державний університет внутрішніх справ,
м. Кропивницький, Україна*

БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК ШЛЯХ ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ДЕЯКІ ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ

Сьогодні мовні ресурси є об'єктом наукового зацікавлення не лише лінгвістів та літературознавців, а й психологів, адже значення мови в аспекті підтримання психологічного здоров'я або його корекції підтверджено багатьма

науковими дослідженнями. Зокрема у фокусі уваги науковців перебувають твори, але не стільки як «...художній феномен класичної та посткласичної літератури, що з'явився внаслідок творчих зусиль письменника...» [2, с. 461], а як ресурс для відновлення психологічної рівноваги. Це особливо актуально сьогодні, адже травматичні події війни можуть мати довгостроковий вплив на благополуччя та здоров'я людей. Обізнаність щодо цього підходу є важливою для забезпечення психологічної безпеки, оскільки правильний добір текстів літератури може допомогти подолати складні емоційні переживання та стресові ситуації, створюючи в такий спосіб безпечний простір для внутрішнього розвитку й відновлення. Саме це й послугувало причиною звернення до теми терапії літературою. У цій роботі пропонуємо заглибитися в деякі історичні аспекти становлення бібліотерапії як однієї з форм підтримки та відновлення психічного здоров'я.

У лексикографічних джерелах бібліотерапія позиціонується як «комплексна наукова дисципліна, що вивчає закономірності смислового та емоційного сприйняття текстів і розробляє методи психологічної корекції особистості за допомогою читання (або прослуховування) спеціально дібраних текстів із книжок та інших носіїв інформації» [1]. Історія цього універсального методу лікування сягає часів стародавнього світу, де книгосховища вважалися священними місцями з цілющою силою [3], як-от стародавня бібліотека у Фівах, призначенням якої згідно з різними згадками було лікування душі [7, с. 2]. У Середньовіччі терапія книгою застосовувалася в церковних та шпитальних бібліотеках, причому висувається припущення, що в другій половині XVIII читання було одним із більш гуманних методів лікування людей з психічними за параметрами того часу хворобами, тож такий підхід міг бути доволі популярний порівняно з іншими формами відпочинку, що призначалися такій особі [5, с. 5]. Водночас у наукових колах тривали обговорення щодо потенційного позитивного чи негативного впливу різної літератури на психічне здоров'я людини. У зв'язку з цим доречно згадати роботу американського американський психіатра, одного із засновників судової

психіатрії Ісаака Рея «Mental Hygiene» (Бостон, 1863 р.), у якій автор описує шкідливість читання романів, адже ті виснажують розум і зменшують силу його витривалості на протигагу біографічним та історичним книгами, що збуджують дослідницький дух, збагачують розум силою та дисциплінують [6, с. 242–243]. Утім вже на початку ХІХ ст. американський лікар Бенджамін Раш (Benjamin Rush), який уже тоді широко практикував бібліотерапію, у своїй лекції «Про будівництво та управління лікарнями» активно обстоював думку про необхідність бібліотек у лікувальних закладах, а також рекомендував два типи читання для хворих: перший мав розважальну мету та передбачав використання підбадьорливих книг про подорожі для тих, хто вже одужував, або був обмежений хронічними захворюваннями; другий – навчальну мету через книги на філософську, моральну та релігійну тематику [8, с. 511]. Прикметно, що надалі лікар активно опікувався питаннями покращення лікування за допомогою читання книг та написання текстів на визначені теми людей з психічними розладами. Така потреба справді була доволі високою, адже чимало. На початку ХХ ст. S. Crothers опублікував статтю «A Literary Clinic» (1916 р.), у якій терапевтичну цінність книги визначено не через її сучасність чи архаїчність, віршову чи прозову форму, жанр тощо, а здатність «бути стимулятором чи заспокійливим, подразником чи снодійним. Суть в тому, що вона повинна щось робити з вами, і ви повинні знати, що саме. Книга може мати характер заспокійливого сиропу, а може мати характер гірчичника» (*прим.* – переклад наш) [4, с. 292]. У роботі бібліотерапію схарактеризовано як нову на той момент науку, яку супроводжують чимало помилкових уявлень про реальний вплив, який може мати певна книга. У наступні десятиліття розуміння бібліотерапії та її можливостей у підтриманні ментального здоров'я значно еволюціонувало: починаються численні експериментальні дослідження терапевтичних переваг літератури в лікуванні людей з депресією, обговорюється потенціал застосування цього методу в індивідуальній та груповій терапії, пропонуються огляди найбільш відповідної літератури тощо.

Отже, бібліотерапія має багате історичне тло, що охоплює різні етапи становлення та розвитку цієї практики: від книги як інструменту для лікування душі й до універсального методу, що з часом набув значної популярності в контексті підтримання психічного здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Бібліотерапія. *Українська бібліотечна енциклопедія*. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Бібліотерапія> (дата звернення: 01.04.2025).
2. Літературознавча енциклопедія : у 2-х томах / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.
3. Bibliotherapy: Benefits, Techniques & How It Works. *GoodTherapy.org*. URL: <https://www.goodtherapy.org/learn-about-therapy/types/bibliotherapy> (дата звернення: 01.04.2025).
4. Crothers S. A Literary Clinic. *Atlantic monthly*. 1916 (September). P. 291–301. <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1916/09/literary-clinic/609754/>
5. Jack S., Ronan K. Bibliotherapy: practice and research. CQUniversity. Journal contribution. 2008. <https://hdl.handle.net/10018/23538>
6. Ray I. *Mental hygiene*. Boston : Ticknor and Fields, 1863. 338 p.
7. Rudman M. K. *Children's literature: An issues approach*. New York : Longman, 1995. 497 p.
8. Weimerskirch P. J. Benjamin Rush and John Minson Galt, II. Pioneers of bibliotherapy in America. *Bull Med Libr Assoc*. 1965. Vol. 53(4). P. 510–526. PMID: 5319266; PMCID: PMC198327.